

@europa 29

EEN KRITISCH EMAIL EN FAXMAGAZINE OVER EUROPA WWW.ATEUROPA.NL VERSCHIJNT ELKE 2 WEKEN OP ZATERDAG
2^E JAARGANG, NUMMER 29 14 SEPTEMBER 2002

Nicolai: geen Nederlandse scenario's voor Iers 'nee' *Haarder 'bidt en hoopt' op slagen referendum over Nice*

Volgens staatssecretaris Nicolai van Europese Zaken liggen er geen uitgewerkte plannen klaar voor het geval dat de Ierse kiezers eind oktober voor de tweede maal het verdrag van Nice afwijzen. 'We denken er natuurlijk wel aan, maar het is niet zo dat uitgebreide scenario's klaarliggen.' Dit verklaart hij in een interview met @europa. In een tweede interview laat ook zijn Deense collega Bertel Haarder, staatssecretaris van Europese Zaken van Denemarken, blijken dat er nog geen antwoord op de vraag is wat er gaat gebeuren bij een afwijzende stem. Haarder: 'Zelfs als ik dat zou weten dat zou ik u dat waarschijnlijk niet vertellen. Als die Ieren 'nee' zeggen, ontstaat er namelijk een geheel nieuwe situatie. Die kunnen we nu nog niet overzien. Het gaat er dan niet alleen om wat het Deense voorzitterschap

vindt, maar wat alle vijftien landen vinden.' Haarder 'bidt en hoopt' dan ook dat de Ieren in oktober voor het verdrag van Nice zullen stemmen. Het verdrag van Nice vormt de basis voor de uitgebreide Unie. Wordt het afgewezen, zo stelt Haarder, dan zullen 'sommige zaken opnieuw bekeken moeten worden.'

Verder werd beide politici gevraagd naar de aankomende verkiezingen van Slowakije. Daar zou regeringsdeelname van de controversiële Vladimir Meciar de toetreding van Slowakije onder druk kunnen zetten. Haarder wil 'de Slowaken met rust laten', maar vertrouwt erop dat 'het Slowaakse volk op het democratische pad zal blijven.' Nicolai spreekt van 'een groot probleem' mocht Meciar gaan regeren.

Zie Interview Atzo Nicolai pagina 5
Interview Bertel Haarder pagina 6

Inhoud @europa

PAGINA 2: Winst Meciar bedreiging voor toetreding Slowakije
PAGINA 3: Terrorisme in Europa
PAGINA 4: Verkiezingen Duitsland
PAGINA 5: Interview: Atzo Nicolai
PAGINA 6: Interview: Bertel Haarder, Deens staatssecretaris van Europese Zaken.
PAGINA 7 Opinie: Frans Timmermans over Balkenende, Van Mierlo en de Conventie.
PAGINA 8 : Column: Arjen Berkvens in Slovenië.
PAGINA 8: Kort Europees.
PAGINA 9: Vervolg pagina 1

Onzekerheid over Europabeleid binnen de LPF

Regiocoördinatoren verwijten LPF fractie gebrek aan visie over Europa

Tijdens de verkiezingscampagne ageerde de LPF fel tegen het Europees beleid van Paars. In het huidige regeerakkoord is weinig terug te vinden van deze harde lijn. In Den Haag is het tot nu toe onduidelijk wat de LPF-standpunten over Europa precies zijn. Datzelfde geldt in het land voor de LPF achterban.

Een korte rondvraag langs de regiocoördinatoren van de LPF leert dat er intern ontevredenheid heerst over het Europabeleid van de LPF tot nu toe. 'De fractie moet veel eurosceptischer

worden', vindt Jan van Aartsen (LPF Groningen). 'Ik ben tegen de uitbreiding, die gaat veel te snel, maar ik vrees dat de LPF daar niets aan gaat doen. De fractie heeft volgens mij niet het intellectueel kaliber om over Europa na te denken.'

'Het Europabeleid van de LPF is mij volstrekt onduidelijk', aldus Harry Zoelman (LPF Assen). 'Volgens mij is Europa voor de LPF niet belangrijk. Alles wordt toch in Brussel besloten, daar is hier vanuit Nederland niets aan te doen.'

Ton Kuiper (LPF Lelystad) heeft ook kritiek: 'We hebben nu nog het vetorecht, dat moet dan ook gebruikt worden in de strijd om landbouwhervormingen. Ik ben echter bang dat dat niet gaat gebeuren. Ook van democratisering binnen de EU zelf komt vast niets terecht. Ik vrees dat de LPF zich over deze punten op de vlakte zal houden.'

De LPF-fractieleden menen dat de onduidelijkheid binnen de partij over het Europabeleid vooral te wijten is aan hun *vervolg pagina 9*

Winst Meciar bedreiging voor toetreding Slowakije

De EU bevriest de onderhandelingen met Slowakije bij winst van rechts-populist Meciar', voorspelt Jan Marinus Wiersma PvdA). Jim Janssen van Raay (LPF), vindt dat de EU zich niet met de interne aangelegenheden van Slowakije moet bemoeien.

Op 20 en 21 september worden in Slowakije parlementsverkiezingen gehouden. De uitkomst zou wel eens cruciaal kunnen zijn voor de beslissing van de EU over de toetreding van het land, die drie weken later wordt genomen. De rechts-populistische partij HZDS van Vladimir Meciar, die van 1993 tot 1998 het land regeerde, maakt kans te winnen. Meciar wordt onder andere bekritiseerd om zijn corruptie en het schenden van de rechten van minderheden. Gunther Verheugen, Europees Commissaris voor de uitbreiding, stelde in mei dan ook dat 'een stem in de verkeerde richting de Slowaakse ambities voor lidmaatschap in gevaar kan brengen.'

Jan Marinus Wiersma, PvdA-europarlementariër en rapporteur over Slowakije voor het Europees Parlement, legt uit welke gevolgen de verkiezingsuitslag kan hebben: 'Voor 1998 wilde de EU niet met Slowakije onderhandelen. Dit kwam door het beleid van Meciar. Mocht zijn partij winnen dan zal de Europese Commissie eerst afwachten om te zien of de partij veranderd is. Dit kan niet in drie weken tijd, met als gevolg dat er in oktober een negatief advies over Slowakije komt. Het land zal dan van de lijst van eerst toetredende landen worden gehaald. De EU zal niet definitief 'nee' zeggen, maar uitstel is voor de Slowaakse reputatie erg schadelijk.'

Politieke kameleon

George Schöpflin, Professor in de politicologie en Midden- en Zuidoost-Europa specialist aan het University College London, onderschrijft het

wantrouwen van de EU jegens Meciar. 'Meciar is een komediant, hij verandert continue van politieke kleur. Voor 1998 volgde hij de oosterse strategie, nu de westerse. Eerst was hij fel gekant tegen het EU- en NAVO-lidmaatschap, nu is hij daar plotseling een uitgesproken voorstander van. Hij doet alles om macht te krijgen. Daarom vertrouwt de EU hem niet. Mocht hij wederom aan de macht komen, dan zal de EU de onderhandelingen met Slowakije bevriezen en afwachten totdat het duidelijk is wat zijn programma is.'

Jan Jacob van Dijk, Europa-woordvoerder voor het CDA, zou dit geen goede maatregel vinden: 'Ik heb grote twijfels bij de partij van Meciar, maar haar beleid kan niet van te voren beoordeeld worden. De beoordeling over de toetreding van Slowakije hangt af van de voortgang onder de huidige regering, niet van het mogelijke beleid van een toekomstige regering.'

Geen stemadvies

Ook Jim Janssen van Raay, woordvoerder Europese zaken voor de LPF, vindt dat de EU zich niet in interne aangelegenheden moet mengen: 'Het is een bestaande democratische partij, dus waarom zou de EU deze blokkeren? Het was belachelijk dat Bolkestein zich bemoeide met de verkiezingscampagne van Pim Fortuyn, dus wij bemoeien ons ook niet met hun interne aangelegenheden.'

Wiersma wil de Slowaken geen stemadvies geven, maar vindt wel dat er impliciet druk uitgeoefend kan worden.

'Het is onverstandig om openlijk te zeggen dat Meciar onaanvaardbaar is, maar het is wel belangrijk dat er op gewezen wordt dat er in het verleden problemen met de partij zijn geweest en dat de kans groot is dat die nu weer komen.'

De goede keus van de Slowaken

Volgens Wiersma is de kans echter klein dat de HZDS de verkiezingen wint. 'Voor de zomer is de gematigde vleugel uit de partij gestapt, waardoor zij enorm in de peilingen is gedaald. De kans is groot dat de vier rechtse partijen samen met de links-populistische partij SMER een coalitie vormen. De Slowaken weten heel goed waarvoor ze stemmen. Ik vertrouw erop dat ze de goede keus zullen maken. Met een positieve verkiezingsuitslag en de enorme vooruitgang die de huidige regering geboekt heeft, is het meest waarschijnlijke scenario dat Slowakije bij de eerste groep toetredende landen komt.'

Ook Schöpflin is positief over de vooruitgang van Slowakije:

'Nationalistische sentimenten spelen een veel kleinere rol dan tien jaar geleden en de politieke partijen met een pro-Europees programma zijn in aantal gestegen.' Schöpflin ziet Meciar echter wel als een reële dreiging. 'Hij is nu gedaald in de peilingen, maar hij heeft nog altijd een brede steun. Meciar heeft grote tegenstand bij deze verkiezingen, maar hij blijft altijd een machtsfactor van belang. Er kan dan ook weer van alles veranderen. De verkiezingen zullen hoe dan ook buitengewoon spannend zijn. *I'll keep my fingers crossed.*'

Europa kan resoluties Veiligheidsraad niet uitvoeren

'Ook EU moet departement "Homeland Security" oprichten'

Europa wil in de strijd tegen het terrorisme niet de privacy van haar burgers aantasten. Hiermee komt zij niet tegemoet aan harde VN-kritiek op de Europese aanpak van de strijd tegen het terrorisme. De EU kan zichzelf hiermee kwetsbaar maken voor terroristische aanslagen.

De Verenigde Naties leveren harde kritiek op de voortgang van de strijd tegen het terrorisme in de Europese Unie. In een in de *Washington Post* van 29 augustus uitgelekt rapport beweert de VN dat veel EU-lidstaten juridisch onmachtig zijn de resoluties van de VN-Veiligheidsraad over de strijd tegen het terrorisme door te voeren. Deze resoluties gaan over het bevriezen van de tegoeden en het arresteren van personen die banden hebben met van terrorisme verdachte organisaties. De VN-lijst met van terrorisme verdachte personen bevat 219 namen. Slechts 40 hiervan staan vermeld in het Schengen Informatiesysteem, de databank die het vrij verkeer van personen en goederen binnen de Schengenlanden mogelijk maakt. De overige 179 verdachten mogen in principe vrij rondreizen in Europa. Voor veel Europese landen is het onmogelijk om zonder juridisch bewijs mensen op deze lijst te plaatsen. Om dezelfde reden verloopt ook de strijd tegen het Al-Qaeda-kapitaal moeizaam.

Privacy voorop

Barones Nicholson of Winterbourne, ondervoorzitter van de commissie van buitenlandse zaken en gemeenschappelijke veiligheid van het Europees Parlement: 'Europese landen staan voorop in de bescherming van de privacy van hun burgers. Dit moet zo blijven in de strijd tegen het terrorisme. Europa kan deze VN-veiligheidsraadresoluties dan ook bijna niet uitvoeren. Hoe betrouwbaar zijn

lijstjes van verdachte personen als die afkomstig zijn uit een Veiligheidsraad waar ook China en Rusland in zitten, landen die geen blanco strafblad hebben wat betreft mensenrechtenschendingen. Wij willen een vrije samenleving en dat is niet met deze resoluties te combineren. Ik geloof niet in een verzwakking van de EU tegenover mogelijke terroristische aanvallen hierdoor.'

Nerveuze Britten

Kenneth Payne, hoofd van het Europees Veiligheidsprogramma van het Britse Royal United Service Institute for Defence Studies (RUSI) vindt dat de Europese Unie verkeerd omgaat met de resoluties. 'Vanuit het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU hoor je er niks van. Veel EU-lidstaten verschillen van mening over hoe de strijd tegen het terrorisme gevoerd moet worden. Terwijl juist nu de EU de kar zou moeten trekken, in plaats van de verschillende lidstaten apart van elkaar. Er is een groot probleem met de coördinatie van dit vraagstuk in Europa. Eigenlijk zou er, net als in de VS, een soort departement voor "Homeland Security" moeten worden opgericht. Het is ongelofelijk dat pas op de top van Nice in december 2000 is besloten tot oprichting van een permanent veiligheidscomité. Dit komt doordat landen als Groot-Brittannië al nerveus worden bij de gedachte aan uitwisseling van geheime informatie.'

Nu de Verenigde Staten bijna dichtgetimmerd zijn tegen terroristische aanslagen, rijst de vraag waar de volgende aanslagen plaats zullen vinden. 'Het is bekend dat Al-Qaeda doelen dichter bij huis gaat zoeken. Waarschijnlijk zal ook Europa hiertoe behoren', zegt Vincent van Steen, woordvoerder van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD, opvolger BVD). 'Dit is niet nieuw, nog in 2000 is er een aanslag op Straatsburg verijdeld.'

Doelwit Europa

Payne bevestigt dit. 'De EU is overduidelijk een doel voor deze terroristische groeperingen. Misschien minder dan de Verenigde Staten, of minder dan Groot-Brittannië, maar met maatregelen tegen terrorisme die veel minder verstrekkend zijn dan in de VS, maakt de EU zichzelf en Amerikaanse doelen in de EU veel kwetsbaarder.' Ian Anthony van het Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) erkent het probleem van de Europese verdeeldheid. Hij meent echter dat de oprichting van een Europese "Homeland Security" achterhaald is: 'De integratie van justitionele en politiezaken verloopt redelijk voorspoedig. Het neemt logischerwijs veel tijd in beslag om wetten met elkaar te harmoniseren of resoluties van de VN-Veiligheidsraad door te voeren. De kwetsbaarheid van Europa voor terrorisme zal daardoor niet per se vergroot worden.'

Verkiezingen geen invloed op Duits EU-beleid

Op 22 September vinden in Duitsland de verkiezingen plaats. Europa blijkt een marginale rol te spelen in de campagne. Ook na de verkiezingen worden er weinig veranderingen verwacht in het Duitse Europees beleid, ongeacht wie er wint. De uitbreiding lijkt in ieder geval niet in gevaar te komen. Janusz Reiter, voormalig Pools ambassadeur in Duitsland: 'In grote lijnen delen Stoiber en Schröder dezelfde visie op de toekomst van Europa.'

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder en zijn uitdager Edmund Stoiber beginnen maandag aan de laatste week van hun nek-aan-nekrace. Naast elkaar in de peilingen proberen beiden zich te profileren op de thema's die deze verkiezingen domineren. Dit zijn vooral binnenlandse kwesties, Europa komt nauwelijks aan bod. Professor Nijhuis van het Duitsland Instituut in Amsterdam: 'De hervorming van de arbeidsmarkt en de liberalisering van de economie bijvoorbeeld. De Europese Unie komt zelden ter sprake en als het gebeurt dan vooral als rem op binnenlandse ontwikkelingen. Europese regelgeving en economische afspraken binden Duitsland namelijk aan handen en voeten als het gaat om ingrijpende economische hervormingen. Schröder bedient zich nog wel eens van kritische taal in de richting van Brussel op dit punt.' Maar volgens Nijhuis is dit slechts bedoeld om de kiezers voor zich te winnen. 'Harde conclusies verbindt hij niet aan zijn kritiek.'

Stoiber Euroseptisch?

Professor Kühnhardt van het Zentrum für Europäische Integration in Bonn: 'Stoiber gaat al langer door voor euroscepticus, maar ook dat blijkt bij nader inzien wel mee te vallen. Op dit moment is hij president van de deelstaat Beieren. Samen met enkele andere deelstaat-presidenten pleit hij voor meer politieke en economische invloed in binnenlandse aangelegenheden. Tegelijkertijd wil hij echter het zwaartepunt van het buitenlands beleid meer naar de Unie verschuiven.

Hoewel beide kandidaten zich dus verschillend hebben uitgelaten over Europa, wordt er toch geen centraal

verkiezingsthema van gemaakt.' Volgens Kühnhardt duidt dat op consensus.

'Uiteindelijk zijn beiden voor uitbreiding van de Unie en bereid tot een compromis over het Europees landbouwbeleid. Het verschil van mening op het gebied van Europa ligt meer in de nuances. Terwijl Schröder zich nu hard opstelt tegen een Amerikaanse aanval op Irak, is Stoiber daar terughoudender in.'

De Fransen is het om het even...

Stoiber heeft de relatie met Frankrijk meer tot zijn stokpaardje gemaakt. Hij wil de Frans-Duitse as, die al een tijdje niet meer zo innig is als aan het begin van de jaren '90, in ere herstellen. Werner Zettelmeier van het Duits instituut in Parijs zegt dat men het 'in Frankrijk allemaal nog maar moet zien.' 'Voor geen van beide kandidaten is er een duidelijke voorkeur. De Fransen wachten af tot de lucht geklaard is na de verkiezingen en zien dan wel verder. Als de Frans-Duitse banden weer aangetrokken worden, zullen er nog heel wat spanningen over het landbouwbeleid en de uitbreiding van de Unie overwonnen moeten worden.'

...en de Polen ook

'Hoewel Duitsland en Polen als buurlanden door handel, oorlog en betrekkingen van oudsher nauw met elkaar verbonden zijn, speelt het daar niet echt,' zegt Janusz Reiter, directeur van het centrum voor Internationale Betrekkingen te Warschau en voormalig Pools ambassadeur in Duitsland. 'Schröder is niet populairder dan Stoiber in Polen. En voor de toetreding van Polen tot de Europese Unie maken deze verkiezingen niet uit, dus het is de mensen om het even wie er wint.

Op bilateraal niveau heeft Schröder wel meer krediet, door de ervaringen van de afgelopen vier jaar.' Daarnaast heeft Stoiber als deelstaat-president van Beieren vorig jaar samen met Jorg Haider het afschaffen van de Benesj-decreten als voorwaarde gesteld voor toetreding van Tsjechië tot de Europese Unie. Deze wetten werden in 1945 in Tsjechië van kracht om de Sudeten-Duitsers naar Duitsland te verdrijven. Reiter vervolgt: 'Deze eis en de banden die Stoiber heeft met de zogenaamde "Vertriebenen Verbände", "verenigingen van verdrevenen", hebben in Polen, waar soortgelijke wetten bestaan, voor de nodige argwaan gezorgd. Stoiber heeft dit thema echter inmiddels laten varen en Polen verwacht niet dat haar toetreding hierdoor in gevaar komt.'

Onveranderlijk Europees beleid

Reiter denkt dan ook niet dat er wezenlijke veranderingen in de Europese politiek van Duitsland optreden, ongeacht wie de verkiezingen wint. 'In grote lijnen delen Stoiber en Schröder dezelfde visie op de toekomst van Europa.' Ook Zettelmeier verwacht geen verrassingen. Nijhuis gaat er eveneens van uit dat geen van beiden echte veranderingen zal brengen. 'Iedere paar maanden is er wel een deelstaat waar verkiezingen gehouden worden. Dit zijn belangrijke graadmeters voor steun van de kiezer. Zeker in de huidige stemverhouding zal elke kanselier op zijn tenen lopen. Geen van beiden zal heftige beleidsveranderingen aandurven.' Kortom, Duitsland krijgt wellicht binnenkort een nieuw gezicht in Europa, maar een nieuw beleid wordt niet verwacht.

Nicolai: geen Nederlandse scenario's voor Iers 'nee'

Staatssecretaris van Europese Zaken Atzo Nicolai voorziet een 'groot probleem' als na de verkiezingen in Slowakije Vladimir Meciar opnieuw in de regering komt. Datzelfde geldt als de Ieren in oktober het verdrag van Nice afwijzen. Nederland heeft echter geen scenario's klaarliggen mocht dit gebeuren.

Het belooft een interessante kabinetsperiode te worden voor staatssecretaris van Europese Zaken Atzo Nicolai (VVD). In de komende drie maanden wordt besloten over de Europese uitbreiding. Er kan nog veel misgaan. Eind oktober houdt Ierland een referendum over het verdrag van Nice van December 2001, dat de grondslag vormt voor de uitgebreide Unie. Met een Iers 'nee' zal het verdrag opnieuw bekeken moeten worden. Een beslissing over de uitbreiding komt zo onder druk te staan. Verder kan Vladimir Meciar na de Slowaakse verkiezingen van eind september opnieuw in de regering komen. Meciar was premier van Slowakije tot 1998. Toen werden onderhandelingen met de EU geblokkeerd door kritiek op corruptie en de toestand van de mensenrechten in Slowakije. Komt Meciar in de regering dan kan dat de toetreding van Slowakije tot de EU belemmeren. @europa vroeg Nicolai om commentaar op beide kwesties.

@europa: Er staat een groot aantal verkiezingen voor de deur. Sommige zullen duidelijk invloed hebben op de uitbreiding. Kan Slowakije nog lid worden van de EU als Meciar de verkiezingen wint?

Nicolai: 'Nou, het laatste bericht is dat hij dan misschien niet eens in de regering komt. Maar er is absoluut een groot probleem als dat zou gebeuren.'

Zegt u dan: rood licht voor Meciar?

'Dat hoef ik nu niet te zeggen. Het lijkt me raar om van tevoren ja of nee te zeggen, maar als je zegt dat daar een groot probleem is, dan zeg je natuurlijk

politiek al best veel. Ik denk overigens dat een groot aantal EU-landen er net zo over denkt.'

Als hij gekozen wordt moet dan de toetreding van Slowakije opnieuw bekeken worden? Kan dat het tijdschema voor de toetreding van Slowakije onder druk zetten?

'Ik denk dat er opnieuw gekeken wordt, althans, wat mij betreft wordt er opnieuw gekeken. Als ik zeg dat het een probleem is voor de toetreding, dan is het ook een probleem wat betreft het tijdschema.'

Een andere cruciale verkiezing is het Ierse referendum over het verdrag van Nice dat waarschijnlijk eind oktober plaatsvindt. Wat gaat u doen als de Ieren tegenstemmen?

'Dat weet ik niet, maar ook dan is er een probleem. Dat is onmiskenbaar. Ik kan en wil ook eigenlijk niet vooruitlopen op wat er dan moet gebeuren. Maar dat er problemen zullen zijn is zeker. Natuurlijk zullen we kijken of die oplosbaar zijn. Ondanks dat Nederland kritisch is, hopen we heel erg dat de uitbreiding een succes wordt.'

Het referendum valt vrijwel samen met de top in Brussel op 24 en 25 oktober. U heeft misschien maar enige dagen om een oplossing te vinden. Heeft u al plannen klaar voor het geval dat het misgaat?

'We denken er natuurlijk wel aan, maar het is niet zo dat er uitgebreide scenario's klaarliggen. Als ik er met collega's over spreek merk ik dat de algemene houding is: je moet het niet over jezelf afroepen.'

Kan een falen van het referendum de uitbreiding tegenhouden?

'Ik kan er niet meer over zeggen dan ik net zei. We zullen razendsnel bij elkaar komen en kijken wat we doen.'

De harde toon over Europa tijdens de verkiezingen schiep verwachtingen over het Europebeleid van de nieuwe regering. Een van de punten uit de campagne was het door Hans Dijkstal bepleite veto tegen de uitbreiding als niet op tijd het gemeenschappelijk landbouwbeleid hervormd zou worden. De huidige regering wil een veto in het midden laten. CDA-minister van Landbouw Cees Veerman baarde deze week echter opzien door zich uit te spreken tegen een mogelijk Nederlands veto.

@europa: Het Europebeleid van dit kabinet lijkt niet zoveel te verschillen van dat van Paars.

'Als het gaat om de essentie, hoe staat Nederland tegenover Europa, denk ik niet. De vraag was natuurlijk, is dit kabinet eurosceptisch. Dat is het niet. Ik ben geen euroscepticus, maar wel een overheidsscepticus. Hoe verder weg die overheid staat, hoe kritischer je kijkt. Er zijn gebieden waarop meer Europese samenwerking moet zijn: veiligheid en asiel, maar op andere terreinen weer minder. Of het verschil uitmaakt met de vorige regering moeten anderen maar uitmaken.'

Heeft u als VVD-staatsman voldoende invloed in dit kabinet? Kunt u uw eigen ideeën voldoende kwijt?

'Tot nu toe uitstekend. Maar ik zit hier niet als VVD'er, maar in de eerste plaats

als dienaar van de kroon. Partijpolitiek speelt geen rol. Kijk maar wat er de afgelopen gebeurde. De CDA premier en minister van Buitenlandse Zaken stonden lijnrecht tegenover de minister van Landbouw, over de vraag of het verstandig was op dit moment met zijn kritiek op het veto naar buiten te komen.’

Je kunt het ook anders opvatten.

Blijkbaar is in het kabinet een mogelijk veto al besproken en ligt de terugvalpositie al vast: een typisch CDA-standpunt over de landbouw.

‘Geen sprake van, geen sprake van. Zo loopt de discussie volstrekt niet. Als er in

de ministerraad over Europa wordt gesproken zit ik daarbij. Langs die lijn loopt dat niet.’

Kan het Nederland niet veel kosten als het als enige de uitbreiding blokkeert met een veto?

‘Maar misschien gaan we dat ook wel helemaal niet doen! Ik vind het onverstandig iets te zeggen over het veto. Je gaat dan verspelen wat je belangrijkste stok zou kunnen zijn. Hoe hoog we dat spelen merkt iedereen in Kopenhagen.’

Een alternatief wordt nog geboden door de plannen van EU-commissaris voor Landbouw Fritz Fischler. Hij wil directe

inkomenssteun vervangen door regionale steun. Wat vindt u van zijn voorstellen?

‘De voorstellen van Fischler gaan redelijk ver, maar nog lang niet ver genoeg voor Nederland. De kerngedachte, het afbouwen van de inkomenssteun, is precies wat het kabinet wil. Maar als je het plan goed doordenkt wordt met subsidies van de ene naar de andere kant geschoven. Er is een hele grote adder onder het gras: als je de landbouwsubsidies naar het plattelandsbeleid verschuift, moeten de lidstaten eraan meebetalen. Als je dus niet oppast, kom je per saldo duurder uit.’

Haarder ‘bidt en hoopt’ op Iers ‘ja’

Volgens de Deense staatssecretaris van Europese Zaken Bertel Haarder zal een ‘onvoorspelbare situatie’ ontstaan als eind oktober de Ieren in een referendum tegen het verdrag van Nice zullen stemmen. Hij hoopt dan ook op een positieve uitslag.

In Ierland vindt eind oktober een referendum plaats waarin de Ierse bevolking zich uit kan spreken over het in december 2000 opgestelde verdrag van Nice. Dit verdrag levert de basis voor de uitbreiding van de Europese Unie. Voordat het in werking treedt moet het echter door alle huidige lidstaten geratificeerd worden. Ierland heeft als enige lidstaat het verdrag niet aanvaard. In een referendum in oktober 2001 werd het verdrag afgewezen. In oktober dit jaar vindt echter de herkansing plaats. Wat er gaat gebeuren als Nice wordt afgewezen is nog niet duidelijk, maar op zijn minst zal dan het tijdschema van de uitbreiding onder druk komen.

Elders in dit nummer vertelt de Nederlandse staatssecretaris Atzo Nicolai dat er nog geen Nederlandse scenario’s klaarliggen voor het geval dat het verdrag van Nice door Ierland voor een tweede maal wordt afgewezen. Ook Haarder heeft nog geen antwoord paraat voor het geval dat de Ieren voor een tweede maal tegen het verdrag stemmen. *@europa: Wat gaat u doen als Ierland Nice weer afwijst? ‘Zelfs als ik dat zou weten dat*

zou ik u dat waarschijnlijk niet vertellen. Als de Ieren ‘nee’ zeggen, ontstaat er namelijk een geheel nieuwe situatie. Die kunnen we nu nog niet overzien. Het gaat er dan niet alleen om wat het Deense voorzitterschap vindt, maar wat alle vijftien landen vinden.’ Het referendum vindt vrijwel gelijktijdig plaats met de Europese Raad in Brussel op 24 en 25 oktober. Het formele besluit over de uitbreiding valt in december op de top in Kopenhagen. In Brussel worden de voortgangsrapporten over de kandidaat-lidstaten beoordeeld en wordt de top in Denemarken voorbereid. Het Ierse referendum dreigt het Europese feest echter te verstoren.

@europa: Zal door een Ierse afwijzing van Nice een beslissing over de uitbreiding in december onder druk komen te staan? ‘We weten niet genoeg om daar iets over te kunnen zeggen. De situatie zal zeer onvoorspelbaar worden. @europa: Betekent dit dat u liever zou hebben dat de Ieren vóór Nice zullen stemmen? Ja, absoluut, ja, ik bid en hoop dat dat zal gebeuren. @europa: Gebeurt dit niet, zal er dan opnieuw onderhandeld

moeten worden over de uitbreiding? ‘Het verdrag van Nice is onderdeel van de overeenkomsten over de uitbreiding. Als het verdwijnt zullen sommige zaken opnieuw bekeken moeten worden.’

Naast het referendum in Ierland kan een ander probleem ontstaan door de verkiezingen in Slowakije op 21 september. De kans bestaat dat Vladimir Meciar, premier van 1993 tot 1998, opnieuw gekozen wordt en deel gaat uitmaken van de regering. Klachten over corruptie en de behandeling van de Hongaarse minderheid waren belangrijke redenen voor de EU om toen niet met Slowakije te onderhandelen over toelating tot de Unie. Haarder wil zich er niet expliciet over uitlaten of regeringsdeelname van Meciar opnieuw reden zou kunnen zijn voor het blokkeren van Slowakije. ‘In Denemarken hebben we geleerd dat het commentaar van anderen op verkiezingen niet welkom is. Wij zouden dus de Slowaken met rust willen laten. We vertrouwen erop dat het Slowaakse volk op het democratische pad zal blijven.’

Sterspeler op de bank

Een voetballer loopt het veld in. Hij staat bekend als briljant spelverdeler met een fluwelen pass en soms geniale invallen. Er is echter één probleem. De beide teams in het veld weten niet zeker aan welke kant hij staat. Zouden zij hem de bal toespelen? Vast niet. Hoe onwaarschijnlijk deze situatie ook lijkt, zij doet zich voor in de Europese Conventie. De Nederlandse regering heeft met minister van Staat Van Mierlo een beste speler in het veld gebracht, maar de vorige noch deze regering hebben ooit duidelijk gemaakt waar zij zelf staan, dus weten de andere landen niet waartoe de voorzetten van Van Mierlo zouden kunnen leiden. Alles wordt nog veel erger als premier Balkenende publiekelijk twijfels uit over de vraag of Van Mierlo wel kan blijven.

We hebben te maken met twee ernstige problemen, die nu al tijden het Nederlands belang schaden. Het eerste probleem is dat Nederland sinds de komst van Bolkestein in de politiek niet meer in staat is een eenduidige visie op Europa te formuleren. Liberalen, traditioneel steeds pro-Europa, werden eurosceptisch. Althans, zij zagen electoraal gewin in het inspelen op

de onvrede over de Europese overheid. Sociaal- en christendemocraten bleven overtuigde Europeanen, maar zaten niet meer samen in een coalitie. Binnen de Paarse coalitie bestond een fundamenteel meningsverschil over Europa dat werd verdoezeld door eromheen te lopen. Keuzes werden niet of halfslachtig gemaakt. De nieuwe coalitie zit met hetzelfde probleem, maar wellicht in verscherpte vorm, als tenminste de LPF het Europese gedachtengoed van Pim niet overboord gooit. Dat betekent dat Nederland niet helder kán zijn over waar het heen moet met Europa en daarom ook minder invloed uitoefent.

Het tweede probleem is dat in Nederland de Europese Conventie volstrekt verkeerd is ingeschat. Bij het begin van de Conventie zei minister van Aartsen in een interview met *Europa van Morgen* dat er in de Conventie niet aan politiek werd gedaan en dat het echte werk pas na afloop zou beginnen, als de regeringen alleen aan de slag gingen. Ieder ander die de zaak ook maar enigszins volgde, wist dat het niet zo was en dat de Conventie weleens een grote impact zou kunnen hebben. Niet voor niets zitten er voor de meeste landen politieke zwaargewichten in. Je mag aannemen dat Van Aartsen niet de

behoefte heeft gevoeld een uitgebreid mandaat aan Van Mierlo mee te geven naar wat hij zag als een vrijblijvende praatclub. Daarom kon Van Mierlo ook aangeven dat hij een grote speelruimte van de regering had gekregen. Hetgeen prima is als de andere landen erop kunnen rekenen dat wat Van Mierlo zegt, ook door de regering wordt gedekt, maar hetgeen voor zowel de regering als Van Mierlo zelf een absoluut drama wordt, als het beeld ontstaat dat Van Mierlo alleen maar namens zichzelf standpunten inneemt.

Dat beeld is nu ontstaan, met name door de uitlatingen van premier Balkenende. Zo ga je niet met een Minister van Staat om. Maar, nog ernstiger, zo ga je niet met de belangen van Nederland om. De regering moet klare wijn schenken over haar steun aan Van Mierlo. Er is geen tijd te verliezen, de contouren van de toekomstige Europese overheid worden zichtbaar en de regering geeft niet thuis. De Nederlanders verdienen dat hun belangen beter worden gediend.

Frans Timmermans is lid van de Tweede Kamer voor de Partij van de Arbeid.

@europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa publiceert artikelen gebaseerd op interviews, columns en opiniestukken. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE: Eefje Blankevoort, Arnold van Bruggen, Maarten van Heems, Martin Mevius, Sara Muller, Carolien van Welij.

REDACTIEADRES: @europa, Noordermarkt 5, 1015 MV, Amsterdam, Nederland telefoon: 020-7990960, fax: 020-7990969

AANMELDEN: Aanmelden voor een gratis mailabbonnement kan op www.ateuropa.nl (link aanmelden)

Friday 13th. Velenje Slovenia

Rijdend door het aangeharkte Sloveense heuvellandschap komt de Nederlandse discussie over de EU-uitbreiding van afgelopen week weer bij me boven drijven. Hoe zou ik het een inwoner van dit keurige land, in veel opzichten het braafste jongetje van de klas uit moeten leggen dat onze minister van Landbouw, Veerman geheten, op een achternamiddag in Kopenhagen de onderhandelingspositie van Nederland te grabbel gooide. Ik denk dat er schouderophalend gereageerd zou worden. Slovenen begrijpen best dat Nederland vanuit financieel eigenbelang wil dat de Oost-Europese boerenstand op achterstand wordt gehouden. Typische Hollandse zuinigheid. Over onderhandelen hoef je ze trouwens niet veel te leren, die Oost-Europeanen. Dat bleek wel toen begin deze week de Hongaarse staatssecretaris van

Buitenlandse Zaken Balázs in Nederland op bezoek was. Geamuseerd verhaalde hij over de rondtocht die hij maakte door Europa. Een Duitse conservatieve leider vroeg Balázs, waarom Hongarije toch in vredesnaam bij de EU wilde, terwijl er zoveel nadelen aan verbonden zijn (bureaucratie, onbegrijpelijke regels, onduidelijke besluitvorming). Balasz repliceerde dat hij het antwoord wel paraat had, maar dat hij het pas zou geven als Hongarije eenmaal was toegetreden. Kijk dat is strategisch vooruitzien! Met het Hollandse powerplay is het nu dus afgelopen. Het past ons ook niet. Is het niet juist Nederland dat zoveel heeft geprofiteerd van de vaste-prijzen doctrine van Sicco Mansholt? Net nu we de Nederlandse boerenstand praktisch ten grave hebben gedragen, trekken we een grote broek aan. De Boeren in het Oosten

kunnen barsten. Vanuit Hongaars, Pools of Sloveens perspectief is dat onverteerbaar en gratis. Aan alle gekkigheid is voldaan: 80.000 pagina's wetgeving zijn doorgeworsteld, veel is aangepast en er is lang, veel te lang, gewacht. Het is dus nu of nooit. Dan zou het nu stukgaan op de Nederlandse binnenlandse politieke agenda? Dat is natuurlijk ondenkbaar. Schadelijk voor de EU en voor de Nederlandse belangen in de nieuwe lidstaten. Gelukkig heeft het CDA dat begrepen. Veerman is weer even terug in zijn hok, maar de geest is uit de fles. In 2004 is de Europese Unie een standbeeld van Tito rijker. Het staat op het plein voor mijn hotel in Velenje.

Arjen Berkvens
Alfred Mozer Stichting.

'Game over' voor Griekse spelletjesfanaten

Eind juli ging in Griekenland een wet van kracht die computerspellen verbiedt. Dit verbod geldt niet alleen in de publieke sfeer, maar ook thuis. Volgens een woordvoester van de Griekse ambassade in Den Haag probeert de Griekse regering op deze manier het gokken terug te dringen. Dit gaat met harde hand. Niet alleen de reikwijdte van de wet is groot, ook de straffen zijn fors. Overtreders kunnen boetes tussen de 5.000 en 75.000 euro tegemoet zien en gevangenisstraffen tot een jaar. Ook doet de politie regelmatig invallen in internetcafés. Deze week werden de eerste drie verdachte internetcaféhouders vrijgesproken door de Griekse rechtbank, omdat de wet niet in orde zou zijn. Volgens een medewerker van internetcafé 'c@fe 4u' in Athene maakt dat weinig verschil. 'De rechters kunnen

wel ingrijpen, maar aan die wet doen ze niks.' Hij heeft door de wet inmiddels 50% van zijn omzet zien verdwijnen. 'De media bezorgen de cafés een slechte naam, dus de klanten blijven weg.' Aan de Nederlandse toerist zal het niet liggen. Volgens het Grieks Verkeersbureau wordt er af en toe wel naar gevraagd, maar niemand blijft erom thuis. In de praktijk is de kans dan ook klein dat mensen met een gameboy opgepakt zullen worden. Of de wet binnen het verdrag van de Europese Unie past, is nog niet duidelijk. Er zijn tot nu toe nog geen zaken aangespannen.

Westerterp in Ierland

Maandag 9 september publiceerde de Ierse krant de *Irish Times* een ingezonden brief van Tjerk Westerterp, oud vice-voorzitter van het Europees Parlement (1967-1971) en prominent lid van Leefbaar Nederland. Daarin pleit hij ervoor dat de Ieren massaal 'nee'

stemmen tijdens het tweede referendum over het verdrag van Nice. In dat verdrag werd de hervorming van de instituties van de Europese Unie vastgelegd, opdat een uitbreiding tot 25 lidstaten goed zou kunnen verlopen. Bij het eerste referendum verwierpen de Ieren het verdrag.

Westerterp: 'Nice is niet toereikend om de Europese Unie klaar te stomen voor een grote uitbreiding. Veel zaken werden niet goed geregeld en zijn doorgeschoven naar volgende bijeenkomsten. Op deze manier is Europa niet klaar voor de uitbreiding. In Nederland is hier nauwelijks debat over gevoerd. Dit in tegenstelling tot Ierland. Maar ook daar oefent de regering inmiddels druk uit om bij het volgende referendum een 'ja' van het Ierse volk te krijgen. Het referendum is echter nog geen gelopen race. Mijn brief is bedoeld als een tegengeluid. Ook in Nederland zou er een referendum moeten komen. De LPF heeft zich hier ook al voor uitgesproken. Wellicht kan ik die krachten bundelen.'

-vervolg pagina 1

onervarenheid. Met prinsjesdag zal voor het eerst een standpunt vanuit de fractie naar voren worden gebracht. Winny de Jong en Jim Janssen van Raay, beiden kamerlid voor de LPF, geven alvast commentaar.

‘De LPF staat niet afwijzend tegenover de EU of de uitbreiding’, aldus Winny de Jong. ‘Natuurlijk willen we ook uitbreiden, hoe groter de Unie wordt, hoe mooier. Maar niet op de manier zoals dat nu gaat. We zijn tegen het big bang idee, het zou beter zijn als de uitbreiding gefaseerd verloopt. Per land moeten de criteria goed bekeken worden. Ook mag uitbreiding niet ten koste gaan van de huidige lidstaten. De uitbreiding gaat Nederland bijvoorbeeld 3 miljard euro extra kosten. We moeten bij onszelf nagaan hoeveel we er voor over hebben.’

Iers ‘nee’ welkom.

De Jong spreekt de kritiek tegen. Eind oktober wordt in Ierland opnieuw een referendum over het verdrag van Nice gehouden. Een tegenstem kan de hele

uitbreiding van de Europese Unie onder druk zetten. De Jong zou een Iers ‘nee’ verwelkomen. ‘Ik heb het gevoel dat de EU op hol is geslagen. Een tegenstem in het referendum kan de EU afremmen. Dit zou wenselijk zijn, want de EU is bestuurlijk nog lang niet klaar voor de uitbreiding. De bestuurlijke *status quo* in Brussel is voor de LPF onwenselijk. Het Europees Parlement moet of meer macht krijgen of afgeschaft worden. Een andere voorwaarde voor uitbreiding is de hervorming van het landbouwbeleid. Hier zullen we koste wat kost aan vasthouden.’ Janssen van Raay sluit zich hierbij aan. ‘De LPF is tegen de uitbreiding zoals deze nu gaat. Eerst moet orde op zaken worden gesteld binnen de EU, dan kunnen we pas over uitbreiden gaan praten.’

Weer dat referendum

Een van de punten waar de LPF zich tijdens de verkiezingen sterk voor maakte, maar in de onderhandelingen liet vallen, is het referendum over de uitbreiding van de Europese Unie. Jos Schefferlie (LPF Dordrecht): ‘Europa

was wisselgeld voor Nederlandse thema’s. De fractie heeft daardoor belangrijke punten als een referendum over de uitbreiding laten zitten; er is niets wezenlijks veranderd in het regeerakkoord.’

Janssen van Raay: ‘Het referendum over de uitbreiding komt er als daar vanuit de maatschappij behoefte aan blijkt te zijn.’ De Jong wil dat ook de fractie hiervoor ijvert. ‘Voorjaar 2003 zal er een correctief referendum worden gehouden. Dat gaan we zelf organiseren. Pim Fortuyn zei ook al: de euro is ons al door de strot geduwd, dat zal hiermee niet gebeuren.’ Hoe dat in de praktijk gaat gebeuren is echter nog niet duidelijk.

Eurorealistisch of Eurosceptisch?

Wil de LPF zich uiteindelijk typeren als een eurosceptische partij of staan ze toch liever pro-Europees te boek? ‘Eurosceptisch klinkt mij veel te negatief, noem het maar *eurorealistisch*’, zegt De Jong. ‘Wij niet eurosceptisch genoeg?’, zegt Janssen van Raay daarentegen. ‘Wacht maar!’